

Előadó: Ft. Negyela Zoltán káplán

A CSODÁK

Tarjányi Béla könyvének összefoglalója alapján

A csodákról nem csak a keresztény világ beszél, azt is mondhatnánk, hogy alapjai nemcsak a kereszténységben, hanem már az ókori világban is megtalálhatók voltak. Csodákat tulajdonítanak pl. Vespasianus római császárnak vagy különféle vándortanítóknak. „Ismerünk például olyan feliratokat és fogadalmi táblákat, amelyek Epidaurosban, Aszklépiosz templomában találtak. Készítőik csodás gyógyulásokért mondanak köszönetet. A római történetírók csodatévő császárokról írnak. A Talmudban (a zsidó Törvény terjedelmes magyarázata) itt-ott ugyancsak szó esik csodatévő rabbikról.” A csoda és a csodatörténet az ókorban és napjainkban is kivételes dolognak számított. Az tény, hogy Jézus Krisztus és más csodatévő, csodákat műveltek. Jézus úgy lépett fel, mint csodatévő karizmatikus, aki tanítását csodáival igazolja, a kortársakat csodáival nyeri meg tanításának. Van azonban valami Jézus csodáiban, mely döntően elhatárolja azokat más csodáktól, csodatévőktől. Jézus csodái tehát, nem abban különböznek leginkább egymástól, hogy ezek valóban megtörténtek (szemben a többivel, ami eszerint csalás lenne), hanem abban, ahogy azokat Jézus értelmezi. „Ismételen kijelenti, hogy az ő csodái a kezdődő Isten-uralmának jelei. Amikor tulajdonképpen kivételszerűen gyógyít, ördögöt űz, megszabadít, feltámaszt valakit – ezek csak előízét jelentik annak, amit Isten az új világban meg fog valósítani. „Ha én Isten ujjával űzöm ki a gonosz lelkeket, akkor már közel van hozzátok az Isten országa.”” Jézus tanítása éppen azáltal nyeri el sürgető aktualitását, időszerűségét, hogy nem csak beszél egy új világról, hanem csodái által annak részbeni megtapasztalására is lehetőséget ad.

A csodatörténetek rendszerint annak említésével zárulnak, hogy a szemtanúk mennyire csodálkoztak, sőt le sem tudták írni az eseményeket, vagy elragadtatásba estek a történetek láttán: Jn 9,32; Mk 2,12. A bibliakutatók szinte egyöntetűen állítják, hogy messze túlszárnyal minden „csodatévőt”, s erről minden értelmes olvasó is meggyőződhet. Az evangélisták fokozzák Jézus csodatetteit, s ezzel a meggyőződésükkel akarják kifejezésre juttatni, hogy Jézusban egyedülálló és szent erő nyilvánult meg a világban. Amiről beszámolnak, messze túlszárnyal minden hasonló dolgot, ami eddig az emberiség történelmében lejátszódott. Jézus csodái reményre ösztönöznek, s ez a remény ma is áthatja és mozgatja a kereszténységet.

A csodák műfaja, szerkezeti felépítése és fajtái

A csodáknak szigorú levélhez hasonló formája van. A tartalma lehet bármi, de elég az első és az utolsó sorra pillantani, s tudjuk mi áll előttünk „az első sora megszólítás, a megszokott fordulattal: utolsó az üdvözlés...” Van az elbeszéléseknek egy olyan formája, amely mindegyiknél többé-kevésbé azonos, állandó. Így azt is mondhatnánk, hogy minden csodaelbeszélés rokon egymással. Ezt a rokonságot, hasonlóságot szoktuk irodalmi műfajnak nevezni. Ezek az elbeszélések nem csak egy vagy több cselekményt mondanak el, hanem üzenetet is hordoznak, a szöveg szerzőjének az üzenetét.

Előadó: Ft. Negyela Zoltán káplán

Minden csodaelbeszélésben a következőképpen alakul a felépítés:

1. Bevezetés: bemutatja a kiinduló helyzetet, körülményeket: a csodatévőt, a szenvedőt, más személyeket, akik valamiképpen érdekeltek az eseményben.
2. Előterjesztés: feszült helyzet: a csoda előkészületei: a szenvedő bajának a bemutatása – esetleg kisebb epizódok megjelenése: a jelenlevő személyek felveszik egymással a kapcsolatot, ami feszültséget, félreértést vagy nézeteltérést vált ki.
3. A tényleges csodatétel: - a mondanivaló központi része: a gyógyítás megtörténik, a gyógyulás tényét megállapítják, bizonyítják.
4. Befejezés: a csoda hatása a jelenlévőkre, a meggyógyult elbocsájtása (hálaadása).

A csodatörténetben szereplő személyek:

A csodatörténetekben szereplő személyeknek mindenütt ugyanaz a feladatuk. Először is szükséges a csodatévő, aki a tényleges csodát véghezviszi, vagy aki által megvalósul a csoda, majd a szenvedő személy, akin végbemegy a csoda, s ezek mellett még az alábbi személyek fordulhatnak elő az esemény lefolyását illetően:

- a szenvedő kísérői, hozzátartozói (emberek, barátok...)
- a csodatévő kísérői, tanítványai
- az ellenfelek, akik kételkedve, elutasítóan szemlélik a csodatévő tevékenységét (Jézus esetében többnyire írástudók, farizeusok, szaduceusok, esszénusok, zelóták).
- a jelenlevő tömeg
- esetleg gonosz szellemek, démonok.

A csodatörténetek fajtái:

Minden csodatörténet valamilyen bajjal, szerencsétlenséggel kapcsolatos, amelyet a csodatévő (isteni) hatalmával megszüntet. Már maga a kiindulásul szolgáló baj is támpontot ad a történetnek osztályzásához. Szó lehet betegségről (gyógyítás történet), halálról (feltámasztás), megszállottságról (ördögűzés), vagy természeti erők által okozott veszélyhelyzetekről (mentő csoda). Máskor Isten akarata körüli bizonytalanságról (szabálycsoda) vagy élelmiszerhiányról (ajándékozó csoda). Mindegyik sajátos specifikumokkal rendelkezik, más szükség helyzetben valósul meg. A csodák téma szerinti felosztásával összhangban áll az is, hogy a történetben a lehetséges visszatérő elemek közül melyek fordulnak elő:

Gyógyító csoda – ez a csoda a leggyakoribb. Az ilyen történet részletesen bemutatja a beteg nyomorúságát: béna, vak, lázas... A csodatévő azonban segít a betegen. Gyógyító erőátvitellel (általában kézrátétellel, néha érintéssel vagy valamilyen gyógyító eszközzel) újból egészségesé teszi. A csodatévő új életerőt, lehetőséget és egészséget ad a betegnek. A gyógyulás láttán a jelenlevő tömeg csodálkozik, örül és lelkesedik. (Mk 1,29-31: Mt 8,14-15: Lk 4,38-39: Mk 1,40-45: Mt 8,2-4: Lk 5, 12-1: Mk 5, 25-34: Mt 9,20-22: Lk 8,43-48: Mk 7, 31-37: Mk 8,22-26: Lk 18, 35-43: Mt 20, 29-34: Mk 10, 46-52: Mt 8,5-13: Lk 7,1-10: Jn 4,46-53: Lk 17,11-19: Jn 5,2-18: ApCsel 3,1-10: ApCsel 9,32-35)

Előadó: Ft. Negyela Zoltán káplán

Feltámasztás csoda – a halálból való feltámasztás formailag szinte teljesen hasonló a gyógyításhoz. (Mk 5, 21-43: Mt 9,18-26: Lk 8,40-56: Lk 7,11-17: Jn 11,1-44: ApCsel 9,36-42: ApCsel 20, 7-12)

Ördögűző csoda – a betegség helyett itt megszállottság szerepe. A lényegi különbség az, hogy ennek során a csodatévő és a démon összezsugor, összeütközésbe kerül egymással. A szentírási rész úgy ábrázolja a megszállottat, mint akinek egyénisége megszűnt, s annak a helyébe a démon lépett. A démon védekező álláspontra helyezkedik, a csodatévő parancsszavára azonban engednie kell, el kell hagynia a megszállottat. A démon pusztító ereje akkor válik sok esetben nyilvánvalóvá, ha elhagyja a megszállt testet. (Mk 1,21-28: Lk 4,31-37: Mk 5,1-20: Mt 8,28-34: Lk 8,26-39: Mk 7,25-30: Mt 15,21-28: Mk 9, 14-29: Mt 17,14-21: Lk 9,37-43: Mt 9,32-34: Mk 12,22-24: Lk 11,14-15, ApCsel 16,16-18: ApCsel 19,13-17)

Mentő csoda – e történetekben a szenvedő alany életveszélyben van (pl. tavon, viharban) vagy fogságban. Ki van szolgáltatva az ellenséges erőknek. A csodatévő ebből a helyzetből szabadítja meg. Tettei arról tanúskodnak, hogy ura a természet erőinek, megfékezi a vihart, átlépi a láncokat, amelyekkel a világi hatalom megfoszt a szabadságtól. (Mk 4,35-41: Mt 8,18-27, Lk 8,22-25: ApCsel 12,3-11: ApCsel 16,23-34: ApCsel 27, 14-44)

Szabálycsoda – szabálycsodának nevezzük az olyan csodákat, elbeszéléseket, amelyek régi vagy új törvények, szabályok bizonyítására, szent előírások megerősítésére szolgálnak. Ha a történet célja az, hogy egy szokatlan magatartásról bizonyítsa, hogy az jó és Isten szándéka szerint való, akkor bizonyító szabálycsodáról beszélhetünk. Más csoda-elbeszélésekben viszont a csoda jutalmul történik azért, hogy valaki a kérdéses szabálynak megfelelően cselekedett. Ez a jutalmazó szabálycsoda. Ha viszont a csoda büntetés azért, hogy valaki nem tart meg egy előírást, büntető szabálycsodáról beszélünk. A csoda által maga Isten nyilatkozik meg és dönti el a vitát. Isten igazolja a megkérdőjelezett megtartást, bünteti a helytelent és jutalmazza a helyeset. (Mk 3,1-6: Mt 12,9-14: Lk 6,6-11: Mk 2,1-12: Mt 9,1-8: Lk 5,17-26: Lk 13,10-17: Lk 14, 1-6: Mt 17,24-27: Jn 9,1-41: ApCsel 5,1-11: ApCsel 28,1-6)

Ajándékozó csoda – ezekre legjellemzőbb, „hogy váratlanul előteremtene különböző anyagi javakat, rendkívüli, meglepő módon adományoznak, élelmiszert szaporítanak, valami más táplálékká változtatnak.” A csodatévő saját jó szándékából cselekszik, a történet befejeztével a csodatett leírása részletes és konkrét szám adatot tartalmaz. (Lk 5,1-11: Mk 6,32-44: Mt 14,13-2: Lk 9,10-17: Jn 6,1-13: Mk 8,1-10: Mt 15,32-39: Jn 2,1-11)